

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

479. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 28. A 29. MARCA 2012

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje program Tvorivá Európa“

COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD)

(2012/C 181/07)

Hlavný spravodajca: **Dumitru FORNEA**

Európsky parlament (30. novembra 2011) a Rada (15. decembra 2011) sa rozhodli podľa článku 173 ods. 3 a článku 166 ods. 4 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje program Tvorivá Európa“

COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD).

Predsedníctvo poverilo 6. decembra 2011 vypracovaním tohto stanoviska poradnú komisiu pre priemyselné zmeny.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán FORNEA rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 479. plenárnom zasadnutí z 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 168 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 K tvorivému priemyslu je potrebné pristupovať na základe nového cyklu priemyselného rozvoja, pričom treba, aby bol vnímaný nie oddelene, ale v úzkom a interdisciplinárnom spojení s inými službami a výrobnými procesmi. V tomto kontexte je potrebné, aby sa tvorivý priemysel vnímal ako katalyzátor vývoja inovácie v priemysle a v sektore služieb.

1.2 Sektory kultúry a tvorivej činnosti musia zaujímať dôležité miesto v stratégii Európa 2020, pretože prispievajú k novému typu rastu v EÚ, a je potrebné jasne uviesť, že súčasný rozvoj tvorivého priemyslu je v celej Európe vítaným javom a nemal by sa obmedzovať len na niektoré krajiny alebo regióny.

1.3 Výbor zdôrazňuje význam hospodárskeho rozmeru v programe Tvorivá Európa a súhlasí s myšlienkou, že tento program by mal podporovať všetky subjekty zo sektoru kultúry

a tvorivej činnosti, aby sa usilovali o ekonomickú nezávislosť. Zdá sa však, že program sa v oveľa väčšej miere zameriava na všeobecný cieľ týkajúci sa konkurencieschopnosti, zatiaľ čo cieľ týkajúci sa podpory jazykovej a kultúrnej rozmanitosti je menej rozvinutý.

1.4 Výbor v plnej miere podporuje návrh na zvýšenie objemu rozpočtu a domnieva sa, že je potrebné zachovať objem celkovej sumy vo výške 1,8 milióna EUR, ktoré boli vyčlenené na program Tvorivá Európa. Ide o výrazné zvýšenie, ktoré však predstavuje relatívne malú sumu v porovnaní s rozpočtom EÚ alebo prostriedkami, ktoré niektoré členské štáty vyčleňujú na podporu kultúrnych aktivít.

1.5 Zlúčenie programov Kultúra a MEDIA je prijateľné, ak sú navrhované zložky jasne popísané a je zaručený ich štatút. Toto je možné uskutočniť prostredníctvom jasného rozčlenenia, na právnom základe, (percentuálnych) podielov z rozpočtu pre

každú zložku a minimálnych príspevkov vyčlenených na každú túto zložku. V záujme väčšej transparentnosti a lepšieho porozumenia rozpočtu by bolo vhodné stanoviť každoročné smery činnosti.

1.6 EHSV sa domnieva, že úspech rámcového programu Tvorivá Európa je vo veľkej miere podmienený spoluprácou medzi zložkami programov MEDIA a Kultúra a zároveň aj rozvojom celoplošného prístupu, ktorý prispieva k vzniku spoločných smerov činnosti medzi jednotlivými programami financovanými Európskou úniou ⁽¹⁾.

1.7 Výbor sa domnieva, že chýbajú jasné ukazovatele týkajúce sa spôsobu, akým plánuje Komisia zapojiť príslušných zástupcov zainteresovaných strán do vykonávacích postupov. Článok 7 nie je dostatočne jasný ⁽²⁾. Prístup k finančným prostriedkom by sa mal uľahčiť pre všetky organizácie súkromného práva, ktoré vyvíjajú kultúrne a tvorivé činnosti patriace do rozsahu pôsobnosti nariadenia. Organizácie sociálneho hospodárstva pôsobiace v týchto odvetviach, ako aj ostatné príslušné organizácie občianskej spoločnosti by mali mať rovnaký prístup k tomuto podpornému mechanizmu.

1.8 Administratívne postupy treba zjednodušiť prostredníctvom rozvoja rýchlejších on-line aplikácií a postupov na monitorovanie a riadenie programov ⁽³⁾. Takisto je potrebné zlepšiť postupy a technické kapacity na oznamovanie, realizáciu a predkladanie priebežných a konečných správ a rovnako je potrebné účinnejšie spracovávať dokumentáciu príjemcov programových grantov.

1.9 So zreteľom na veľmi otvorený a pružný charakter nariadenia navrhovaná komitológia nezaručuje, že členské štáty budú mať dostatočnú kontrolu nad vykonávaním programu. Komitologický postup je potrebné upraviť v záujme toho, aby experti z členských štátov mali možnosť pravidelne sa stretávať a diskutovať o vybraných programoch. Takisto je potrebné stanoviť zjednodušený postup na prispôbenie špecifických parametrov smerov činnosti po pravidelnom hodnotení.

1.10 Okrem toho, v dôsledku tohto otvoreného a pružného charakteru má príručka programu osobitný význam vzhľadom na to, že sa v nej presne uvádza, aké druhy činností sa budú realizovať, ako aj podmienky uplatňovania, úrovne spolufinancovania, atď. Výbor vyzýva Komisiu, aby vypracovala príručku, ktorá bude otvorená a transparentná, a aby prejavila záujem zapojiť sa do tohto procesu.

⁽¹⁾ Tak ako sa podrobne uvádzajú v článku 13 bod 1 písm. b) návrhu nariadenia.

⁽²⁾ Článok 7 návrhu nariadenia odkazuje na mechanizmus určený na uľahčenie prístupu k finančným prostriedkom „pre malé a stredné podniky a organizácie v európskych sektoroch kultúry a tvorivej činnosti“.

⁽³⁾ V súčasnosti je proces veľmi zložitý, pretože všetka dokumentácia sa musí zasielať poštou a odpovede prichádzajú niekedy až po 3 až 4 mesiacoch.

1.11 Výbor sa domnieva, že je potrebný pružnejší prístup v súvislosti s návrhom, aby sa v rámci informačných kancelárií programu Tvorivá Európa zlúčili kultúrne kontaktné body (programu Kultúra) s informačnými kanceláriami programu MEDIA, pričom je potrebné zohľadniť špecifickú situáciu regiónov v členských štátoch. EHSV zdôrazňuje význam zachovania geografickej blízkosti vo vzťahu k subjektom z obidvoch odvetví, ako aj odborných znalostí zvlášť pre zložku Kultúra a zvlášť pre zložku MEDIA vzhľadom na to, že existujú značné rozdiely, pokiaľ ide o stav a spôsoby uskutočňovania činností v rámci týchto programov. Nové informačné kancelárie programu Tvorivá Európa sa musia zriaďovať na základe skúseností so zriaďovaním kultúrnych kontaktných bodov a informačných kancelárií programu MEDIA.

1.12 Navrhovaný finančný mechanizmus je krok správnym smerom a je potrebné o ňom informovať, aby sa dosiahla zmena spôsobu, akým finančné inštitúcie vnímajú a hodnotia podnikateľov pôsobiacich v sektore kultúry a tvorivej činnosti. Nástroj musí zaručiť vyvážené geografické pokrytie a nemôže fungovať na úkor podporných mechanizmov v podobe grantov.

1.13 Duševné vlastníctvo predstavuje kľúčový faktor pre stimulovanie tvorivej činnosti a pre investície v oblasti výroby kultúrnych a tvorivých obsahov, ako aj pre odmeňovanie tvorcov a väčšie možnosti zamestnanosti v tejto oblasti. EHSV v tejto súvislosti zdôrazňuje, že je dôležité účinné uplatňovanie práv duševného vlastníctva na úrovni Spoločenstva, ako aj na celosvetovej úrovni.

1.14 Výber a realizácia projektov programu financovaných prostredníctvom programu Tvorivá Európa sa musia uskutočňovať tak, aby boli v plnej miere rešpektované zásady a hodnoty EÚ týkajúce sa demokracie, ľudských práv, práv pracovníkov a sociálnej zodpovednosti. Takisto je potrebné, aby bol k dispozícii mechanizmus zabráňujúci šíreniu násilia a diskriminácie v procese praktickej realizácie projektov, ktoré sú financované prostredníctvom tohto nástroja.

2. Návrh nariadenia Komisie

2.1 Týmto nariadením sa zriaďuje program Tvorivá Európa na podporu európskych sektorov kultúry a tvorivej činnosti na obdobie od 1. januára 2014 do 31. decembra 2020. Program podporí iba tie akcie a činnosti, ktoré predstavujú potenciálnu európsku pridanú hodnotu a prispievajú k dosiahnutiu cieľov stratégie Európa 2020 a jej hlavných iniciatív.

2.2 Všeobecné ciele programu poskytujú podporu a ochranu európskej jazykovej a kultúrnej rozmanitosti a posilňujú konkurencieschopnosť sektorov kultúry a tvorivej činnosti so zámerom podporovať inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast.

2.3 Konkrétne ciele programu sú:

- podpora schopnosti európskych sektorov kultúry a tvorivej činnosti pôsobiť na nadnárodnej úrovni,
- podpora nadnárodného pohybu kultúrnych a tvorivých diel a subjektov pôsobiacich v sektoroch kultúry a tvorivej činnosti a získavanie nového publika v Európe a za jej hranicami,
- posilnenie finančných možností sektorov kultúry a tvorivej činnosti a najmä malých a stredných podnikov a organizácií,
- podpora nadnárodnej politickej spolupráce s cieľom podporiť tvorbu politík, inováciu, vytváranie publika a nových obchodných modelov.

2.4 Štruktúra programu:

- medzisektorová zložka určená všetkým sektorom kultúry a tvorivej činnosti – 15 % z celkového rozpočtu,
- zložka Kultúra určená všetkým sektorom kultúry a tvorivej činnosti – 30 % z celkového rozpočtu,
- zložka MEDIA určená audiovizuálnemu sektoru – 50 % z celkového rozpočtu.

3. Všeobecné poznámky

3.1 Sektory kultúry a tvorivej činnosti zamestnávali v roku 2008 3,8 % pracovnej sily v Európe a prispeli približne 4,5 % do HDP EÚ. ESHV je presvedčený, že rámcový program Tvorivá Európa pomôže pri realizácii stratégie Európa 2020, a rovnako ako Komisia sa domnieva, že inovácia, tvorivosť a kultúra musia hrať kľúčovú úlohu v modernom vzdelávaní európskych občanov a prispievať tak k rozvoju podnikateľského ducha, k inteligentnému a udržateľnému rastu a k plneniu cieľov týkajúcich sa sociálneho začlenenia v Európskej únii.

3.2 Komplexný vzťah medzi kultúrou a hospodárstvom a príspevok kultúrneho a tvorivého priemyslu k rozvoju členských štátov, rastu sociálnej súdržnosti a upevňovaniu pocitu spolupatričnosti s európskym priestorom by sa mali vymedziť ako politický faktor slúžiaci na prehodnotenie úlohy kultúry vo vnútroštátnych a európskych politikách. Je preto potrebné, aby nový program finančnej podpory zohľadnil potreby kultúrneho a tvorivého sektoru v digitálnom veku prostredníctvom pragmatickejšieho a komplexnejšieho prístupu.

3.3 Sektor kultúry nie je homogénny a má rôzne osobitné spôsoby fungovania. Činnosti týkajúce sa hudobnej a diskografickej produkcie majú napr. vlastný ekonomický model a rozvíjajú sa v prostredí, ktoré sa zásadne líši od prostredia scénického umenia. Z toho dôvodu je potrebné, aby program Tvorivá Európa prostredníctvom svojich zložiek umožňoval pružné prístupy, vďaka ktorým budú mať potenciálni príjemcovia pomoci ľahší prístup k tomuto programu a budú ho môcť účinne využívať, tak ako sa to uvádza aj v návrhu nariadenia.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Vo svojom rovnomennom stanovisku, ktoré vypracovali spravodajca pán Capellini a pomocný spravodajca pán Lennardt a ktoré bolo prijaté na plenárnom zasadnutí v októbri 2010, sa Európsky hospodársky a sociálny výbor už vyjadril k téme kultúrneho a tvorivého priemyslu. Toto stanovisko bolo vypracované na základe konzultácií o Zelenej knihe – Uvoľnenie potenciálu kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

4.2 Toto stanovisko o návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje program Tvorivá Európa, sa nezaobera témami, ktoré už boli predmetom stanoviska o Zelenej knihe, ale usiluje o to, aby sa poskytla podpora Komisii prostredníctvom priamych pripomienok k textu, ktorý navrhla 23. novembra 2011 v dokumente COM (2011) 785 final.

4.3 Subjekty pôsobiace v týchto sektoroch privítali zvýšenie objemu rozpočtu na 1,8 miliárd EUR na obdobie 2014 – 2020, aj keď toto zvýšenie je potrebné vnímať v súvislosti s väčším počtom krajín prijímajúcich túto pomoc a s rozšírením rozsahu programu na tvorivý priemysel. V nariadení nie je jasne vymedzený termín „tvorivý priemysel“ a bolo by vhodné, aby sa v texte uviedli doplňujúce informácie o konkrétnych činnostiach programu a príslušných subjektoch.

4.4 Subjekty pôsobiace v kultúrnom a audiovizuálnom sektore oceňujú zlúčenie súčasných programov Kultúra 2007 – 2013, MEDIA a MEDIA Mundus do jednotného rámcového programu s názvom Tvorivá Európa ako pozitívnu a konštruktívnu iniciatívu Európskej komisie. Je však potrebné venovať väčšiu pozornosť spôsobu, ako sa v rámci programu uplatňujú obidve zložky, politiky alebo všeobecné postupy, keďže sa musia zohľadniť osobitné charakteristiky týchto sektorov, ktoré sa v značnej miere od seba odlišujú, pokiaľ ide o hlavné subjekty, logiku financovania, výroby a šírenia.

4.5 Subjekty pôsobiace v kultúrnom sektore budú predovšetkým venovať pozornosť všetkým druhom verejného financovania, podmienkam prístupu a kritériám oprávnenosti stanoveným v programe. Od týchto kritérií bude vo veľkej miere závisieť stupeň ich angažovanosti a podpory pre politiky navrhované v novom rámcovom programe.

4.6 Zdá sa, že z profesionálneho hľadiska prevláda v audiovizuálnom sektore všeobecná spokojnosť, pokiaľ ide o účinnosť súčasného programu MEDIA, ako aj nové politiky stanovené v rámcovom programe Tvorivá Európa. Profesionáli z danej oblasti oceňujú program MEDIA pre jeho podporu a náležitosť vo vzťahu k audiovizuálnemu trhu. Zložka MEDIA stanovená v novom programe sa podstatne neodlišuje od súčasného programu. Napriek tomu by však text nového nariadenia mohol byť presnejší a návrh by mohol obsahovať prílohy s podrobným popisom všetkých príslušných činností spolu s objemom rozpočtu vyčleneným na ich realizáciu.

4.7 EHSV víta iniciatívu Komisie na zjednodušenie postupov riadenia programov Kultúra a MEDIA prostredníctvom rozsiahlejšieho využívania paušálnych sadzieb, využívaním partnerských rámcových zmlúv a elektronických postupov a prostredníctvom reformy pracovných nástrojov Výkonnej agentúry pre vzdelávanie, audiovizuálny sektor a kultúru.

4.8 Je potrebné vypracovať vhodne prispôbené opatrenia na „zabezpečenie vyrovnanějších podmienok v rámci európskych sektorov kultúry a tvorivej činnosti prostredníctvom zohľadnenia krajín s nižšou výrobnou kapacitou a/alebo krajín či regiónov s obmedzeným geografickým či jazykovým priestorom.“⁽⁴⁾

4.9 EHSV sa domnieva, že je potrebné, aby sa medzi prioritami opätovne uvádzali opatrenia na podporu mobility umelcov, dialógu medzi kultúrami a umeleckého vzdelávania, aby sa takisto zosúladiť opatrenia uvádzané v nariadení s ostatnými dokumentmi EÚ, ktoré sa týkajú týchto sektorov, a aby sa rozvíjali mechanizmy založené na podnetoch pre umelcov, ktorí sa zúčastňujú na kultúrnych aktivitách alebo sú na turné mimo svojej krajiny.

4.10 V návrhu nariadenia sa venuje osobitná pozornosť malým a stredným podnikom, ako aj individuálnym tvorcom. Odborové organizácie sa však sťažujú, že nariadenie prezentuje tvorcov kultúry, ľudí a podniky pôsobiace v tejto oblasti len ako poskytovateľov služieb, a domnievajú sa, že existuje citeľná potreba podmieniť poskytovanie finančnej podpory rešpektovaním noriem sociálnej ochrany, ktoré pomáhajú odstraňovať rozšírený výskyt nestálych pracovných miest v krátkodobých zmluvách, ktoré sú charakteristické pre projekty v týchto sektoroch.

Výzvy a nedostatky nového návrhu nariadenia

Všeobecná úroveň:

4.11 Zvýšenie objemu rozpočtu je dobrou správou. Je však potrebné zohľadniť tieto aspekty:

- veľký počet krajín, ktoré sú príjemcami pomoci;
- rozšírenie oblastí financovania;
- nové potreby týkajúce sa prechodu k digitálnej spoločnosti;
- znehodnocovanie meny;
- rozpočet navrhovaný v nariadení vo výške 1,8 miliárd EUR na obdobie 2014 – 2020 je potrebné porovnať s ročným rozpočtom Francúzska (7,5 miliárd EUR) alebo Nemecka (1,1 miliardy EUR), ako aj s celkovým rozpočtom Európskej únie.

⁽⁴⁾ Článok 3 ods. 2 písm. d) návrhu nariadenia.

4.12 Veľmi odlišné politiky v členských štátoch spôsobujú, že subjekty v jednotlivých krajinách nemajú rovnaké možnosti, pokiaľ ide o prístup k programom financovaným z verejných zdrojov a určeným pre audiovizuálny sektor a sektor kultúry.

4.13 Pokiaľ ide o tvorivý priemysel, medzi programami zameranými na inováciu alebo konkurencieschopnosť podnikov a konkurencieschopnosť MSP a programom Tvorivá Európa neexistuje žiadna súčinnosť, alebo je táto súčinnosť obmedzená. Rozvoj digitálnych technológií by mal umožniť vytvárať pevnejšie väzby medzi týmito programami.

Operačná úroveň:

4.14 Riadenie a monitorovanie vykonávania programu zo strany subjektov je z administratívneho hľadiska veľmi komplexné. Táto komplexnosť spôsobuje značné náklady na riadenie, ktoré prakticky znižujú objem rozpočtu prideleného na produkciu a šírenie projektov.

4.15 Chronickým problémom, ktorý opakovane uvádzajú subjekty pôsobiace v tomto sektore a ktorý sa týka najmä malých podnikov, je dlhá čakacia lehota na získanie grantov.

4.16 Pokiaľ ide o nový finančný nástroj, ktorý bol vytvorený na uľahčenie prístupu k úverom pre malé a stredné podniky a ostatné subjekty, v sektore kultúry jeho využitie nie je bežnou praxou. Existuje riziko, že finančné inštitúcie neprejavia záujem o účasť z toho dôvodu, že ide o malé sumy, nemajú poznatky týkajúce sa špecifických problémov v oblasti kultúry alebo preto, že návratnosť niektorých druhov kultúrnych projektov, ktoré by nemohli existovať bez pomoci fondov, je nízka.

4.17 Operačné monitorovanie a riadenie záruk poskytnutých finančným nástrojom sa realizuje prostredníctvom Európskeho investičného fondu (EIF), ktorý zatiaľ nedisponuje osobitnou expertízou v sektore kultúry.

4.18 Záručný fond pre výrobu v rámci programu MEDIA, ktorý Komisia vytvorila v roku 2010 a ktorý disponuje uznávanou expertízou v tejto oblasti, poukazuje na to, že je potrebná väčšia súčinnosť medzi novým finančným nástrojom a už existujúcimi orgánmi⁽⁵⁾.

4.19 Zlúčenie kultúrnych kontaktných bodov a informačných kancelárií programu MEDIA do jedinej kancelárie programu Tvorivá Európa je z teoretického hľadiska dobrá myšlienka. Cieľom tohto zlúčenia je zaručiť, aby sa tak centralizovali informácie týkajúce sa dostupných programov a aby sa dosiahla rozsiahla úspora prostredníctvom zlúčenia zdrojov.

⁽⁵⁾ Ako je napr. IFCIC vo Francúzsku (Inštitút na financovanie kinematografie a kultúrneho priemyslu) alebo Audiovisual SGR v Španielsku (založený v roku 2005 z iniciatívy španielskeho ministerstva kultúry a za účasti Inštitútu pre kinematografiu a vizuálne umenie a zložiek, ktoré riadia práva výrobcov audiovizuálnych produktov v tejto krajine).

4.20 Na operačnej úrovni sú možné synergie, najmä pokiaľ ide o spoločný manažment a komunikáciu, je však dôležité zohľadniť skutočnosť, že niektoré krajiny, ako napr. Francúzsko alebo Nemecko, vytvorili sieť regionálnych kancelárií, ktoré odrážajú kultúrnu rozmanitosť a ktorých úlohou je mať blízky kontakt s miestnymi subjektmi. Okrem toho, základné aktivity sektoru kultúry a audiovizuálneho sektoru sa vo výraznej miere od seba odlišujú: odlišné siete výroby a distribúcie, kľúčové subjekty, ktoré potrebujú rozdielne typy expertíz.

4.21 Z tohto hľadiska by nivelizácia právomocí prostredníctvom takejto centralizácie mohla mať škodlivý účinok. Úspora, ktorá by sa tým dosiahla, by mohla byť zanedbateľná

a neopodstatňovala by navrhované štrukturálne úpravy. Takisto bude prevládať nedôvera v súvislosti s rozšírením úloh kancelárií o poskytovanie štatistických údajov alebo o podporu poskytovanú Komisii pri zabezpečovaní primeranej komunikácie a šírení výsledkov a vplyvu programu, ak nebudú vyčlenené finančné prostriedky na realizáciu tejto činnosti.

4.22 Navrhované zmeny v komitológii by sa mohli dotknúť citlivej oblasti, pretože Komisia navrhuje upraviť postupy vo výboroch pre všetky programy. Zástupcovia členských štátov stratia v prospech Európskej komisie právomoc spolurozhodovať a spoločne riadiť, pretože ich úloha sa obmedzí na schvaľovanie vopred vybraných projektov.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON
